

УДК 351.746.1

DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2021.23.17>

ВИДИ ТА ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ПОСЛУГ, ЩО НАДАЮТЬСЯ ДЕРЖАВНОЮ МІГРАЦІЙНОЮ СЛУЖБОЮ УКРАЇНИ

Гапонов Олександр Олександрович,
аспірант кафедри теорії та історії права
(ДВНЗ «Київський національний
економічний університет імені
Вадима Гетьмана», м. Київ, Україна)

У даній статті розкрито види та особливості адміністративно-правових послуг, що надаються Державною міграційною службою України.

Однією з провідних функцій держави є забезпечення надання якісно, швидко та доступно адміністративних послуг. З цією метою в 2012 році було прийнято Закон України «Про адміністративні послуги», яким вперше визначено концептуальні засади функціонування інституту адміністративних послуг та адміністративну процедуру їх надання. Разом з тим, визначено, що виключно законами, які регулюють суспільні відносини щодо надання адміністративних послуг, встановлюються суб'єкти надання адміністративної послуги. Так, постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 360 «Про затвердження Положення про Державну міграційну службу України» визначено, що Державна міграційна служба України є суб'єктом надання адміністративних послуг та повинна вживати всіх необхідних заходів для забезпечення якісного їх надання.

Запропоновано адміністративні послуги, що надаються Державною міграційною службою України поділити на: 1. за суб'єктом надання дані послуги поділяються на: – адміністративні послуги, що надають структурні підрозділи та територіальні органи Державної міграційної служби України; – центри надання адміністративних послуг; – спеціально створені структурні підрозділи місцевих рад; – державні установи; 2. за формою: – стаціонарні; мобільні; електронні; 3. за оплатою: – платні; – пільгові; – безоплатні; 4. за складом суб'єктів надання: – колегіальні; – одноособові.

Відзначено, що особливого значення набувають адміністративні послуги у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів.

У межах повноважень Державної міграційної служби України надаються адміністративні послуги безпосередньо та через центри надання адміністративних послуг. Центри надання адміністративних послуг, які надають адміністративні послуги від Державної міграційної служби України, діють як управління або територіальні підрозділи управління при державних адміністраціях, а також як департаменти, управління, відділи, центри та центри надання адміністративних послуг при виконавчих комітетах міських рад.

Ключові слова: адміністративні послуги, центр надання адміністративних послуг, Державна міграційна служба, публічна адміністрація.

TYPES AND FEATURES OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL SERVICES PROVIDED BY THE STATE MIGRATION SERVICE OF UKRAINE

Gaponov Alexander Alexandrovich,
Graduate Student at the Department
of Theory and History of Law
(State Higher Educational Institution
"Kyiv National University of Economics
Vadym Hetman", Kyiv, Ukraine)

This article reveals the types and features of administrative and legal services provided by the State Migration Service of Ukraine.

One of the leading functions of the state is to ensure the provision of quality, fast and accessible administrative services. To this end, in 2012 the Law of Ukraine "On Administrative Services" was adopted, which for the first time defined the conceptual framework for the functioning of the institute of administrative services and the administrative procedure for their provision. At the same time, it is determined that only the laws that regulate public relations regarding the provision of administrative services establish the subjects of the provision of administrative services. Thus, the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of August 20, 2014 № 360 "On approval of the Regulation on the State Migration Service of Ukraine" states that the State Migration Service of Ukraine is a subject of administrative services and must take all necessary measures to ensure quality.

It is proposed to divide the administrative services provided by the State Migration Service of Ukraine into: 1. according to the subject of these services are divided into: – administrative services provided by structural units and territorial bodies of the State Migration Service of Ukraine; – administrative service centers; – specially created structural subdivisions of local councils; – State institutions; 2. in the form of: – stationary; mobile; electronic; 3. for payment: – paid; – preferential; – free of charge; 4. according to the composition of the subjects of provision: – collegial; – single.

It is noted that administrative services in the areas of migration (immigration and emigration) are of particular importance, including combating illegal (illegal) migration, citizenship, registration of individuals, refugees and other statutory categories of migrants.

Within the powers of the State Migration Service of Ukraine, administrative services are provided directly and through administrative service centers. Centers for administrative services, which provide administrative services from the State Migration Service of Ukraine, act as departments or territorial subdivisions of the administration of state administrations, as well as departments, offices, divisions, centers and centers of administrative services under executive committees of city councils.

Key words: administrative services, administrative services center, State Migration Service, public administration.

Постановка проблеми. Сьогодні відсутні наукові дослідження присвячені питанню надання адміністративних послуг Державною міграційною службою України. Недостатньо розроблені та потребують осмислення і обґрунтування, зокрема, питання нормативно-правового забезпечення механізмів надання адміністративних послуг, законодавчого визначення стандарту надання певного виду послуги та формування методики оцінювання їх якості. Саме тому актуальність даного дослідження бачиться нагальним та необхідним.

Метою статті є розкриття теоретичних та практичних видів і особливостей адміністративних послуг, що надаються Державною міграційною службою України.

Стан дослідження. Дослідженням змісту визначеного питання були присвячені наукові праці таких вчених: Т. Єгорова-Луценко, К. Кудрявцева, В. Машковська, О. Петренко, М. Скляр, В. Чорна.

Виклад основного матеріалу. Постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання адміністративних послуг у сфері міграції» визначено перелік адміністративних послуг, що надаються територіальними органами/підрозділами Державної міграційної служби України та центрами надання адміністративних послуг, державними підприємствами, що належать до сфери управління розпорядника Реєстру належать безпосередньо в сфері міграції. Це: 1) оформлення (у тому числі замість втраченого або викраденого) та обмін паспорта громадянина України (у формі картки), крім оформлення паспорта громадянина України вперше; 2) оформлення (у тому числі замість втраченого або викраденого) та обмін паспорта громадянина України для виїзду за кордон; 3) оформлення (у тому числі замість втраченого або викраденого) та обмін проїзного документа біженця; 4) оформлення (у тому числі замість втраченого або викраденого) та обмін посвідчення особи без громадянства для виїзду за кордон; 5) оформлення (у тому числі замість втраченого або викраденого) та обмін посвідчення біженця, крім оформлення посвідчення біженця вперше; 6) оформлення (у тому числі замість втраченої або викраденої) та обмін посвідки на постійне проживання; 7) оформлення (у тому числі замість втраченої або викраденої) та обмін посвідки на тимчасове проживання; 8) оформлення (у тому числі замість втраченої або викраденої) та обмін картки мігранта; 9) оформлення (у тому числі замість втраченого або викраденого) та обмін посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту, крім оформлення посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту вперше; 10) оформлення (у тому числі замість втраченого або викраденого) та обмін проїзного документа особи, якій надано додатковий захист [1; 2; 3].

Окрім того, до адміністративних послуг, які надаються Державною міграційною службою України через центри надання адміністративних послуг, які підключені до Єдиного державного демографічного реєстру України та можуть надавати послуги з оформлення біометричних документів та центри «Паспортний стіл» належать: оформлення та видача паспорта громадянина України у разі обміну замість пошкодженого, втраченого або викраденого; вклеювання до паспорта громадянина України фотокартки при досягненні громадянином 25- і 45-річного віку [4].

До того ж, до адміністративних послуг, які надає Державна міграційна служба України належать також адміністративні послуги в сфері громадянства: 1) видача довідки про реєстрацію особи громадянином України; 2) термінова видача довідки про реєстрацію особи громадянином України; 3) оформлення та видача дозволу на імміграцію в Україну іноземцям або особам без громадянства; 4) оформлення та видача дозволу для виїзду громадянина України за кордон на постійне проживання; 5) оформлення іноземцям та особам без громадянства продовження строку перебування на території України [5].

Проаналізувавши види адміністративних послуг, що надає Державна міграційна служба України як самостійно, так і через ЦНАПи, ми можемо виокремити ще послуги, які не визначені в названих підзаконних нормативно-правових актах [6; 7; 8; 9], однак, надаються. Наприклад, мова йде про отримання спеціального дозволу для в'їзду до Криму. Дана послуга набула своєї значущості та необхідності у зв'язку з анексією Криму та, відповідно, обмеженнями вільного пересування по території України. 4 червня 2015 року Уряд прийняв постанову № 367 «Про затвердження Порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї». Відповідно до документа, в'їзд іноземців та осіб без громадянства на тимчасово окуповану

територію України та виїзд з неї здійснюється через контрольні пункти за паспортним документом та спеціальним дозволом, виданим територіальним органом ДМС. Видача спеціального дозволу або прийняття рішення про відмову в його видачі здійснюється начальником територіального органу ДМС або його заступником у строк не більше п'яти робочих днів з моменту надходження всіх визначених документів. Спеціальний дозвіл видається для одноразового або багаторазового в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї і є дійсним протягом зазначеного в заяві документально підтвердженого строку, який не може перевищувати дозволений строк перебування іноземця або особи без громадянства на території України та повинен враховувати строк, необхідний для виїзду за межі України (не менше трьох робочих днів) [10].

Таким чином, можемо відзначити, що види адміністративних послуг, що надає Державна міграційна служба України містяться в різних постановках та розпорядженнях Кабінету Міністрів України, а також в наказі Державної міграційної служби України. Подрібненість та відсутність єдиного підзаконного нормативно-правового акту, який би чітко визначав види даних послуг ускладнює доступ користувача до швидкого отримання необхідної інформації щодо їх отримання, створює умови при яких особа не може чітко знайти інформацію щодо переліку необхідних документів та платності чи безплатності адміністративної послуги, а існуючі акти не тільки недосконалі та не узгоджені між собою, а й, в окремих випадках, містять положення з чітко окресленими ознаками порушення законодавства України. На нашу думку, всі види адміністративних послуг, що надає Державна міграційна служба повинні бути визначені в єдиному підзаконному нормативно-правовому акті на рівні постанови Кабінету Міністрів України, наприклад, постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку платних та безоплатних адміністративних послуг, що надає Державна міграційна служба України», окрім цього, в даному акті повинні окремим додатком бути закріплені інформаційні картки щодо кожної адміністративної послуги з урахуванням особливостей звернення до суб'єкта надавача послуги (структурний (територіальний) підрозділ Державної міграційної служби України; ЦНАП; державна установа).

Окрім цього, вважаємо, за необхідне включити Державну міграційну службу України до суб'єктів надавачів адміністративних послуг, які визначені на сайті Єдиного державного порталу адміністративних послуг <https://my.gov.ua/main/serviceprovider/list> та відповідно визначити весь перелік послуг з інформаційними картками по них.

Не дивлячись на те, що види та процедура надання адміністративних послуг, що надаються Державною міграційною службою України, визначені на рівні підзаконних нормативно-правових актів на практиці досить часто суб'єкти звернення стикаються з рядом проблем та перепон, які ускладнюють їх отримання.

Однією з найбільш важливих проблем є забезпечення співпраці між структурними та територіальними підрозділами Державної міграційної служби України та центрами надання адміністративних послуг: 1) відсутність однакових можливостей в користуванні базами даних при наданні адміністративних послуг; 2) відсутність належного обладнання, що забезпечує швидке надання адміністративних послуг; 3) відсутність достатньої кількості висококваліфікованих операторів, які уповноважені надавати адміністративні послуги; 4) віддаленість окремих центрів надання адміністративних послуг, що спричиняє перебої зі зв'язком, комунікаціями, інтернетом, базами даних тощо.

Слід відзначити, що більшість центрів надання адміністративних послуг при місцевих державних адміністраціях та місцевих радах не надають паспортних послуг

через високу вартість обладнання. Це ускладнює доступ громадян до цих послуг. Так, специфікація паспортного обладнання, яку використовує Державна міграційна служба України, містить складові (зчитувачі біометрії та документів Dermalog), які фактично ведуть до монополізації закупівель у цій сфері. Лише один суб'єкт господарювання в Україні продає таке обладнання, що дозволяє встановлювати високі ціни на усі інші елементи комплексу, і відповідно обмежувати можливості ОМС у придбанні таких робочих місць. Вартість закупівлі однієї робочої станції через ProZorro становить від 199 до 379 тисяч гривень, тобто на одну й ту ж продукцію, різниця в ціні може сягати до 180 тисяч гривень. Також гострим є питання розміру щомісячної абонплати за користування цією системою, адже у малих громадах, де є меншим попитом на «закордонні паспорти», надання паспортних послуг може бути важким тягарем для місцевого бюджету. В зв'язку з цим, виникає необхідність забезпечити належний державний контроль за закупівлею органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади робочих станцій. Надати гарантований державою доступ до монопольних складових робочої станції. Можливо – залучити Антимонопольний комітет до вивчення дотримання антимонопольного законодавства у роботі єдиного суб'єкта господарювання в Україні, який є дистриб'ютором обладнання Dermalog. Здешевити вартість підключення до національної системи конфіденційного зв'язку [11]. З наявним у міграційній службі обладнанням впоратися зі зростанням попиту на біометричні паспорти неможливо, особливо з урахуванням того, що ID-картки оформлюються на тих самих робочих станціях.

Окремі ОМС (не райцентри) не мотивовані у налаштуванні паспортних послуг у ЦНАП, оскільки в поточній ситуації це і разові, і щомісячні значні видатки з місцевого бюджету, які до липня 2018 року не компенсувалися, а в окремих ОМС вирішення питання зарахування коштів у місцеві бюджети є дуже ускладненим і досі через недостатнє сприяння цьому процесу територіальних підрозділів ДМС [12].

Так, наприклад, відзначимо, що станом на 1 квітня 2021 року структурними підрозділами Державної міграційної служби України надано наступні адміністративні послуги: – видано довідок про реєстрацію особи громадянином України – 3 444; – видано тимчасових посвідчень громадянина України – 239; – оформлено паспортів громадянина України у вигляді книжечки – 503; – уклеєно фотокарток у зв'язку з досягненням 25-, 45 – річного віку – 136 992; – оформлено паспортів громадянина України у вигляді ID картки – 332 280; – видано паспортів громадянина України у вигляді ID картки – 310 824; – оформлено паспортів громадянина України для виїзду за кордон (у т.ч. МЗС) – 374 112; – видано паспортів громадянина України для виїзду за кордон (у т.ч. МЗС) – 343 881; – оформлено документів для виїзду громадян України за кордон на постійне місце проживання осіб – 983; – кількість іноземців та осіб без громадянства, яких визнано особами, які потребують додаткового захисту в Україні – 904, з них: чоловіки – 692 та жінки – 212; – оформлено посвідок на постійне проживання – 4 473; – відмовлено в оформленні посвідки на постійне проживання – 159; – вилучено посвідок на постійне проживання – 643; – оформлено посвідок на тимчасове проживання – 17 155; – відмовлено у видачі посвідки на тимчасове проживання – 534; – скасовано посвідок на тимчасове проживання – 3 724; – вилучено посвідок на тимчасове проживання – 5 183; – продовжено строк перебування іноземцям та особам без громадянства – 2 602; – відмовлено в продовженні строку перебування осіб – 26; – скорочено строк тимчасового перебування іноземцям та осіб без громадянства осіб – 9; – оформлено та видано посвідчення біженця – 16; – продовжено строк дії посвідчення біженця – 4; – оформлено та видано проїзний документ біженця – 5; – оформлено та видано довідки про звернення за захистом в Україні – 253; – продовжено строк дії

довідки про звернення за захистом в Україні – 908; – оформлено та видано посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту – 31; – продовження строку дії посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту – 14; – оформлено та видано проїзного документа особи, якій надано додатковий захист – 17 [13].

З наведеної статистики очевидно, що і перелік адміністративних послуг і їх кількість є досить великою, що створює ситуацію перенавантаженої відповідного органу під час здійснення сервісної діяльності. В той же час, дана ситуація спричиняє порушення принципів надання адміністративних послуг, в тому числі, зручності, швидкості, оперативності, доступності та зручності для суб'єктів звернень. Вирішення даної проблеми, на нашу думку, можливо шляхом створення мобільних ЦНАП ОМС (віддалені / пересувні робочі місця в спеціально обладнаних транспортних засобах), втім на сьогоднішній день, законодавець не уповноважив ЦНАП ОМС надавати паспортні послуги. ОМС, які запустили мобільні ЦНАП (наприклад, Славута, Кривий Ріг) не можуть надавати через ці ЦНАП паспортні послуги, що ускладнює доступ громадян до цих послуг. Це також погіршує самоокупність експлуатації таких мобільних ЦНАП. ДМС не надає можливості ОМС працювати з паспортними послугами через мобільні ЦНАП. За наявною інформацією, на відповідні запити ОМС ДМС поки не надає відповіді. Водночас відомо про практику роботи мобільних офісів з паспортними послугами у ДП «Документ» [12]. Вирішення означеної проблеми, на нашу думку, можливо шляхом налагодження каналів взаємодії між ЦНАП ОМС та ДМС України в питанні розширення видів послуг, які надають ЦНАП ОМС та передбачити можливість надавати паспортні послуги через мобільні ЦНАП ОМС, адже, кількість пунктів оформлення документів необхідно збільшувати – це очевидно для всіх, хто хоча б раз оформлював та отримував закордонний паспорт.

В той же час, відзначимо, що на сьогодні в системі ДП «Документ» функціонує універсальна послуга з мобільного виїзного оформлення закордонного паспорту, втім її вартість в декілька разів перевищує вартість аналогічної послуги в приміщенні ДП «Документ» та становить станом на 1 вересня 2021 року близько 3300-3500 грн. з однієї особи. Теж саме можна сказати і про послугу «мобільна видача» вартість якої становить від 622 до 1530 грн. з однієї особи (станом на 1 вересня 2021 року). Так, дійсно, запровадження даних можливостей є одним з векторів на європеїзацію України в напрямку удосконалення інституту адміністративних послуг, однак, постає питання доступності даної послуги, а відповідно і реалізації принципів надання адміністративних послуг.

Окремої уваги потребує вирішення проблеми обізнаності та юридичної грамотності суб'єктів звернення за адміністративними послугами до ДМС України, ЦНАПів та державних установ, які надають адміністративні послуги в сфері громадянства, міграції та реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів. Так, наприклад, 35% респондентів відзначили, що отримати інформацію щодо потрібної послуги можливо або через мережу інтернет або звернувшись до представників суб'єкта надавача. Втім, не у всіх є можливість вільно та предметно користуватися інтернетом, а при особистому зверненні до приміщень суб'єктів надавача спостерігаються остійні черги та відсутність достатньої кількості довідникової інформації.

Також додаткової уваги потребує вирішення питання повідомлення суб'єктів звернення про результати адміністративної послуги. Так, в інформаційних картках адміністративних послуг, які затверджені наказом Державної міграційної служби України визначено, що рішення про відмову в оформленні або видачі паспорта для виїзду за кордон, яке доводиться до відома заявника в порядку і строки, встановлені

законодавством, зазначаються підстави відмови. У разі подання заяви-анкети через уповноваженого суб'єкта територіальний орган/територіальний підрозділ ДМС надсилає письмове повідомлення про прийняте рішення до уповноваженого суб'єкта для подальшого вручення заявнику [14; 15].

В той же час, ст.13 Закону України «Про адміністративні послуги» визначено, що обов'язок видачі або забезпечення направлення через засоби поштового зв'язку суб'єктам звернень результатів надання адміністративних послуг (у тому числі рішення про відмову в задоволенні заяви суб'єкта звернення), повідомлення щодо можливості отримання адміністративних послуг, оформлених суб'єктами надання адміністративних послуг належить до обов'язків адміністратора. На практиці, повідомлення про відмову чи видачу результату адміністративної послуги приходить через смс-повідомлення, а за більш детальним роз'ясненням відповідного рішення запропоновано звернутися до органу, де суб'єкт заявник подавав документи. Дана форма повідомлення обмежує можливість суб'єкта заявника в отриманні письмового результату розгляду заяви та доданих до неї матеріалів отримання необхідної адміністративної послуги та ускладнює можливість подальшого оскарження прийнятого рішення суб'єктом надавачем адміністративної послуги.

Ще на чому ми б хотіли акцентувати увагу, це відсутність механізму моніторингу якості адміністративних послуг, що надають Державна міграційна служба України, державні адміністрації, суб'єкти надання адміністративних послуг, органи місцевого самоврядування, центри надання адміністративних послуг в сфері міграції (імміграції та еміграції), громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів. На нашу думку, даний моніторинг повинен здійснюватися за оцінками суб'єктів звернення у формах чат бот дзвінків з проханням оцінити надані послуги; заповненням анкети про якість отриманих послуг та обслуговування суб'єкта надавача адміністративної послуги тощо.

Висновок. Отже, спираючись на означене, адміністративні послуги, що надаються Державною міграційною службою України можна класифікувати наступним чином: 1. за суб'єктом надання дані послуги поділяються на: – адміністративні послуги, що надають структурні підрозділи та територіальні органи Державної міграційної служби України; – центри надання адміністративних послуг; – спеціально створені структурні підрозділи місцевих рад; – державні установи; 2. за формою: – стаціонарні; мобільні; електронні; 3. за оплатою: – платні; – пільгові; – безоплатні; 4. за складом суб'єктів надання: – колегіальні; – одноособові.

Водночас, особливостями адміністративно-правових послуг, що надаються Державною міграційною службою України, на нашу думку, є: – нормативно-правовою основою є Закон України «Про адміністративні послуги», акти Кабінету Міністрів України, накази Державної міграційної служби та спільні накази Міністерства внутрішніх справ України; – відсутність чіткого переліку платних та безоплатних видів адміністративних послуг; – передбачено як загальний порядок отримання адміністративної послуги, так і спрощений; – суб'єктами звернення є громадяни України, іноземці, особи без громадянства; – надають структурні підрозділи та територіальні органи Державної міграційної служби України; – центри надання адміністративних послуг; – спеціально створені структурні підрозділи місцевих рад; – державні установи; – контроль за наданням адміністративних послуг ЦНА-Пами та структурними підрозділами органів місцевого самоврядування здійснюють територіальні органи Державної міграційної служби України відповідно до норм чинного законодавства.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Примірного положення про центр надання адміністративних послуг: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 20 лютого 2013 р. № 118. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/118-2013-%D0%BF#Text>
2. Про затвердження переліку платних послуг, які надаються підрозділами Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції та Державної міграційної служби, і розміру плати за їх надання: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 4 червня 2007 р. № 795. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/795-2007-%D0%BF#Text>
3. Деякі питання надання адміністративних послуг у сфері міграції: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 2 листопада 2016 р. № 770. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/770-2016-%D0%BF#Text>
4. Деякі питання надання адміністративних послуг органів виконавчої влади через центри надання адміністративних послуг: затв. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 травня 2014 р. № 523-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/523-2014-%D1%80#n28>
5. Про затвердження Класифікаторів: затв. Наказом Державної міграційної служби України від 29.08.2019 № 231. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0231839-19#n16>
6. Про затвердження переліку платних послуг, які надаються підрозділами Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції та Державної міграційної служби, і розміру плати за їх надання: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 4 червня 2007 р. № 795. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/795-2007-%D0%BF#Text>
7. Деякі питання надання адміністративних послуг у сфері міграції: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 2 листопада 2016 р. № 770. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/770-2016-%D0%BF#Text>
8. Деякі питання надання адміністративних послуг органів виконавчої влади через центри надання адміністративних послуг: затв. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 травня 2014 р. № 523-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/523-2014-%D1%80#n28>
9. Про затвердження Класифікаторів: затв. Наказом Державної міграційної служби України від 29.08.2019 № 231. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0231839-19#n16>
10. Отримання спеціального дозволу для в'їзду до Криму. URL: <https://dmsu.gov.ua/poslugi/dokumentuvannya-inozemcziv/otrimannya-speczialnogo-dozvolu-dlya-vjzdu-do-krimu.html>
11. Проблеми законодавства і практики у сфері надання адміністративних послуг. URL: https://tsnap.ulead.org.ua/wp-content/uploads/2019/02/Policy-UKR_U-LEAD.pdf
12. Проблеми законодавства і практики у сфері надання адміністративних послуг. URL: https://tsnap.ulead.org.ua/wp-content/uploads/2019/02/Policy-UKR_U-LEAD.pdf
13. Показники діяльності ДМС за I квартал 2021 року. URL: https://dmsu.gov.ua/assets/files/statistic/year/2021_3.pdf
14. Видача паспорта громадянину України для виїзду закордон. URL: <https://dmsu.gov.ua/poslugi/dokumenti-dlya-vijzdu-za-kordon/vidacha-pasporta-gromadyanina-ukrajni-dlya-vijzdu-za-kordon.html>
15. Про затвердження типових інформаційних карток і зразків технологічних карток адміністративних послуг ДМС: затв. Наказом Державної міграційної служби України від 20 лютого 2020 року № 33. URL: https://dmsu.gov.ua/assets/files/doc/n_2020_33.pdf